

Centrale temaer for miljøvurdering af planer/projekter

Hvem er vi?

Helle Skovbjerg Christoffersen, Arter og Naturbeskyttelse
Ingrid Danielsen , Arter og Naturbeskyttelse

Jane Hansen, Hav- og Vandmiljø

Sif Zimmermann, Landskab og Skov

Miljøvurdering i Miljøstyrelsen

MST Odense

- Miljøvurdering af primært statslige projekter
- Råstofindvinding på havet

- *ca. 30 igangværende MV-sager*
- *ca. 50 igangværende screeninger*

- *Vejledning af kommuner, regioner, rådgivere, virksomheder og borgere*

MST Århus og Slagelse

- Listevirksomheder

Høring af MST som berørt myndighed i MV-sager

Opmærksomhedspunkter ved miljøvurdering af planer/projekter

Miljøvurdering

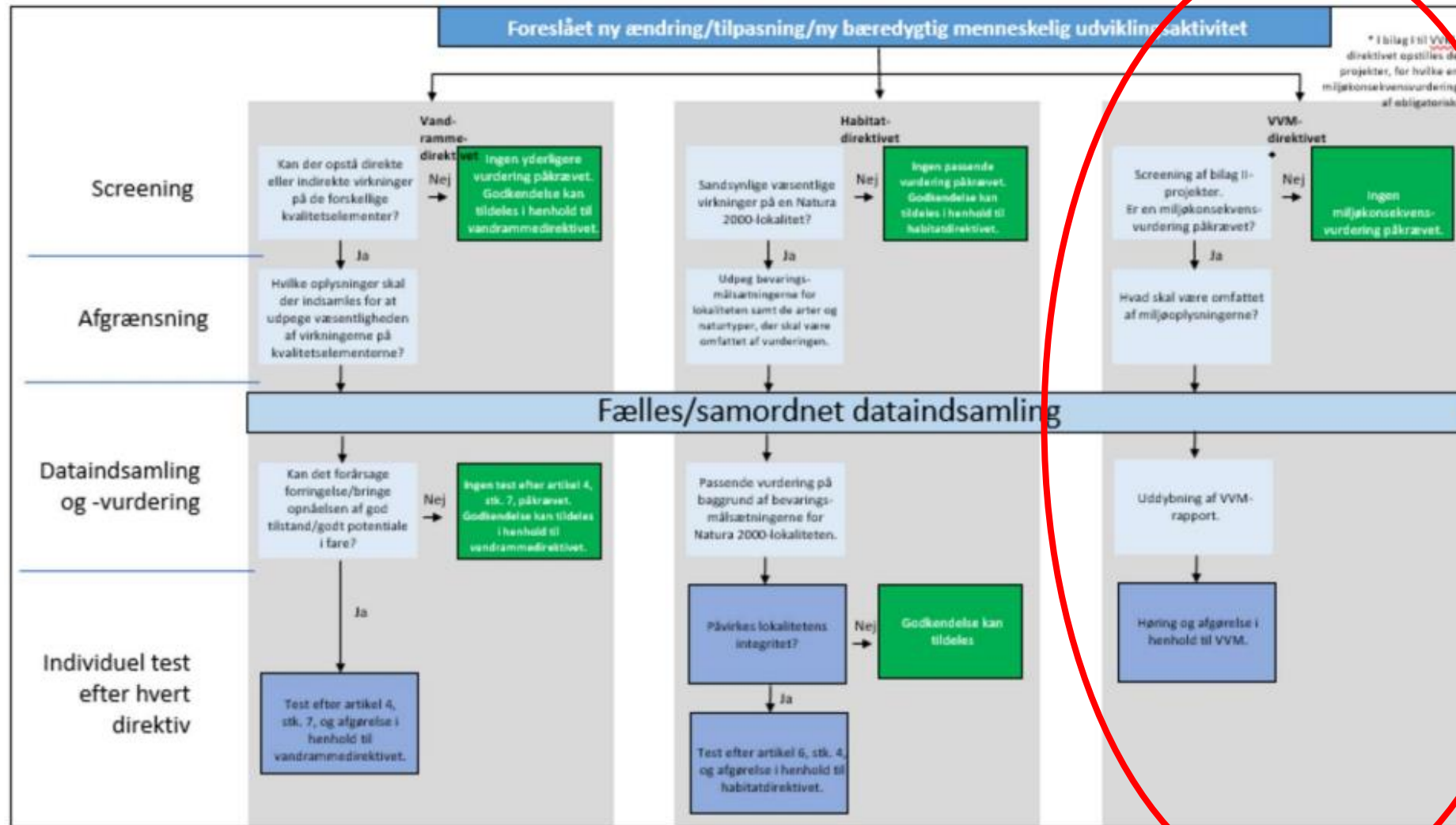
- Procesregler
- Forbud mod opdeling af projekter ("Salami")
- Undtagelse fra miljøvurderingsloven
- Udskydelse af vurderinger
- Om afgørelsen
- Ændring af vilkår i en § 25-afgørelse

Habitatreglerne (Natura 2000- og bilag IV-beskyttelsen)

Vandplanlægning og havstrategi (hindring af målopfyldelse)

MV-reglernes sammenhæng med vandplaner/havstrategi og habitatregler (tre i en)

Om MV-reglerne

- MV-reglerne har ikke selvstændige bestemmelser, som fastsætter mål og grænseværdier. Der er tale om procesregler
- Dermed heller ikke et selvstændigt væsentlighedsbegreb
- Mål og grænseværdier fremgår af sektorlovgivning
- Andre gange må man støtte op på anerkendte metoder for vurdering mv. for at vurdere væsentligheden

Overholdelse af procesregler

Opmærksomhed på anden lovgivning

Forvaltningsloven

Offentlighedsloven

Planloven

Opmærksomhed på procesregler

Høring af parter, berørte myndigheder og berørte stater

Overholdelse af høringsfrister

Klageregler

Forbud mod opdeling af projekter

- Hvis der er tale om ét samlet projekt, skal der foretages én samlet vurdering af projektets indvirkning
- Dvs. forbud mod:
opdeling af screeningsprojekter med henblik på at undgå en fuld miljøvurdering
gælder også selvom delprojekterne miljøvurderes, da projektet ikke kan påbegyndes før hele projektet er miljøvurderet.
- Der skal foreligge en screeningsafgørelse og/eller en miljøvurderingstilladelse for det samlede projekt, før der kan meddeles tilladelser efter øvrige sektorlovgivning
- Hvis der skal miljøvurderes flere projekter, som ligger tæt på hinanden og/eller tidsmæssigt skal opføres lige efter hinanden, er det nødvendigt at overveje projekternes forbundethed - er de respektive projekter nødvendige forudsætninger for hinanden, eller er de undværlige?
- Såfremt der er tale om nødvendigt forbundne projekter, skal deres samlede miljøpåvirkning vurderes som en helhed. Dette gælder også, selvom et af projekterne ikke er omfattet af et bilagspunkt.
- Er der tale om nødvendigt forbundne projekter, som er kronologisk adskilt, vil den samlede miljøvurdering skulle fremgå af de kumulative miljøpåvirkninger.
- Gælder uanset om der også udarbejdes en MV af planen (MVL § 6: en miljøvurdering af en plan træder ikke i stedet for en miljøvurdering af et projekt)

Det konkrete projekts samlede væsentlige indvirkninger på miljøet vurderes. Det er i strid med lovens formål at opdele projekter i et antal separate projekter med henblik på, at delprojekterne hver for sig ikke anses for at have en væsentlig indvirkning på miljøet og derfor ikke kræver en miljøvurdering.

Opdeling af projekter (gravity-test)

Ved tvivl – se kommissionens vejledning om associated works:

Altid MV myndighedens konkrete vurdering, om projekter og tilknyttede arbejder (delprojekter) skal betragtes som ét samlet projekt eller som uafhængige projekter.

Vurderingen af, om tilknyttede arbejder indgår som en integreret del af hovedprojektet, skal foretages ud fra objektive kriterier, som:

- projektets formål,
- karakter/karakteristika,
- placering og
- forbindelsen mellem projekterne.
(F.eks. om de er teknisk og funktionelt forbundne, og om de foranstaltninger ikke kunstigt kan adskilles fra de anlægsarbejder, som de er uløseligt forbundne til mv).

(oversat) 'Det kan ikke udelukkes, at under visse omstændigheder er tilhørende arbejder uløseligt forbundet med hovedprojektet (for eksempel når arbejderne alene skal tjene hovedprojektet eller forudbestemmer projektets beliggenhed'

Undtagelse fra miljøvurderingsloven

Miljøvurderingslovens § 4, stk. 4, at: "et projekt omfattet af bilag 1 eller 2 kan i undtagelsestilfælde helt eller delvis fritages fra lovens bestemmelser om miljøvurdering, hvis dette vil skade formålet med projektet, forudsat at lovens formål, jf. § 1, opfyldes. Fritagelsen gælder ikke høring efter § 38."

Følgende betingelser være opfyldt før et projekt kan undtages:

1. der er tale om et undtagelsestilfælde
2. gennemførelse af en miljøvurdering vil skade formålet med projektet
3. det er en forudsætning at formålet i loven opfyldes

OBS: meget skærpet fortolkning – anvendt få gange i Danmark – vi ser flere lande bruge den fx. i energi- og VE-projekter.

OBS: ikke fritagelse af vurdering fra habitatregler og om vand (indsatsbekendtgørelsens § 8)

Om afgørelsen

- Afgørelsen skal indeholde myndighedens selvstændige begrundelse

En begrundet konklusion er myndighedens egen selvstændige afvejning og vurdering af de oplysninger m.v., som bygherren har fremlagt, myndighedens egne supplerende oplysninger, og oplysninger som er fremkommet under høringerne.

- Husk at forholde jer til alternativer og kumulative effekter
- Sikre særligt vigtige forhold som vilkår,
- Vilkår skal stå i et rimeligt forhold til projektets art, placering og dimensioner samt omfanget af dets indvirkninger på miljøet.

Ændring af vilkår i en § 25-tilladelse

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har i en afgørelse fra 22. december 2022 udtalt sig om vilkårsændringer i en eksisterende § 25-tilladelse for et vindmølleprojekt.

I den oprindelige § 25-tilladelse for projektet havde kommunen fastsat følgende vilkår:

- Af hensyn til flagermus skal møllerne standses ved vindhastigheder under 6 m/s fra 1 time før solnedgang til 1 time efter solopgang i perioden 1. april til 15. maj samt i perioden 15. juli til 15. september

Bygherre ansøgte om en vilkårsændring, hvorefter der skulle gælde andre kriterier for driftstoppet for de enkelte møller, herunder nattetemperaturen.

Kommunen meddelte herefter med henvisning til miljøvurderingslovens bilag 2, pkt. 13 a, en screeningsafgørelse efter lovens § 21, og ændrede på den baggrund vilkåret i den eksisterende § 25-tilladelse.

Alle ændringer af vilkår i eksisterende § 25-tilladelser, kan alene ske på baggrund af en ny miljøvurdering af ændringen.

Udskydelse af vurderinger

Kommissionen peger i en åbningskrivelse på, at Naturklagenævnet øjensynlig erkender, at VVM-redegørelsen ikke dækker de sandsynlige væsentlige virkninger af stigningen i vandforbruget og i spildevandsudledningerne, at Naturklagenævnet synes at retfærdiggøre dette med, at vurderingen skal underkastes *en beslutningsproces på et senere tidspunkt*.

Kommissionen understreger, at spildevandsudledninger og øget vandforbrug udgør væsentlige miljøvirkninger, der skyldes den pågældende fabrik.

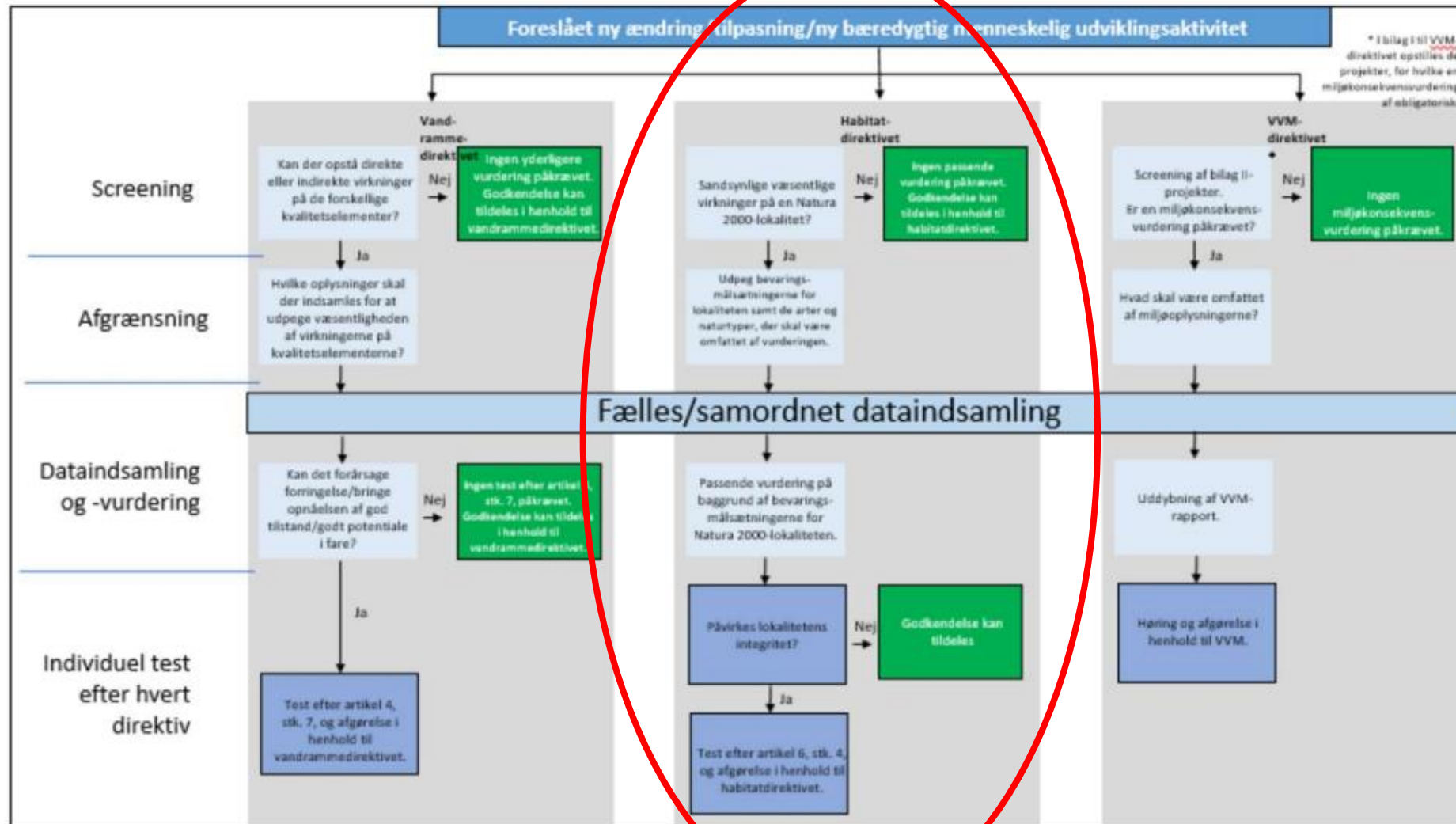
Gives der medlemsstaterne mulighed for at udskyde vurderingen af en del af miljøvirkningerne til senere tilladelser, ville det (efter Kommissionens opfattelse) undergrave direktivets centrale målsætning, dvs. at alle sandsynlige miljøvirkninger af et givet projekt skal vurderes, inden der gives tilladelse hertil.

Eks. kommissionens åbningskrivelse:

<https://www.ft.dk/samling/20042/almdel/euu/bilag/158/179397/index.htm>

Det er det konkrete projekt der skal vurderes, og der er ikke mulighed for at udskyde vurderinger.

MV-reglernes sammenhæng med vandplaner/havstrategi og habitatregler (tre i en)

De nationale naturbeskyttelsesinteresser

Grønt Danmarkskort (planloven)

Internationale naturbeskyttelsesområder (planhabitatbekendtgørelsen)
samt internationalt beskyttede arter

- Natura 2000-områder (naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget)
- Fugle
- Bilag IV-arter

Fredele arter

Naturbeskyttelseslovens § 3

De nationale naturbeskyttelsesinteresser

Grønt Danmarkskort (planloven)

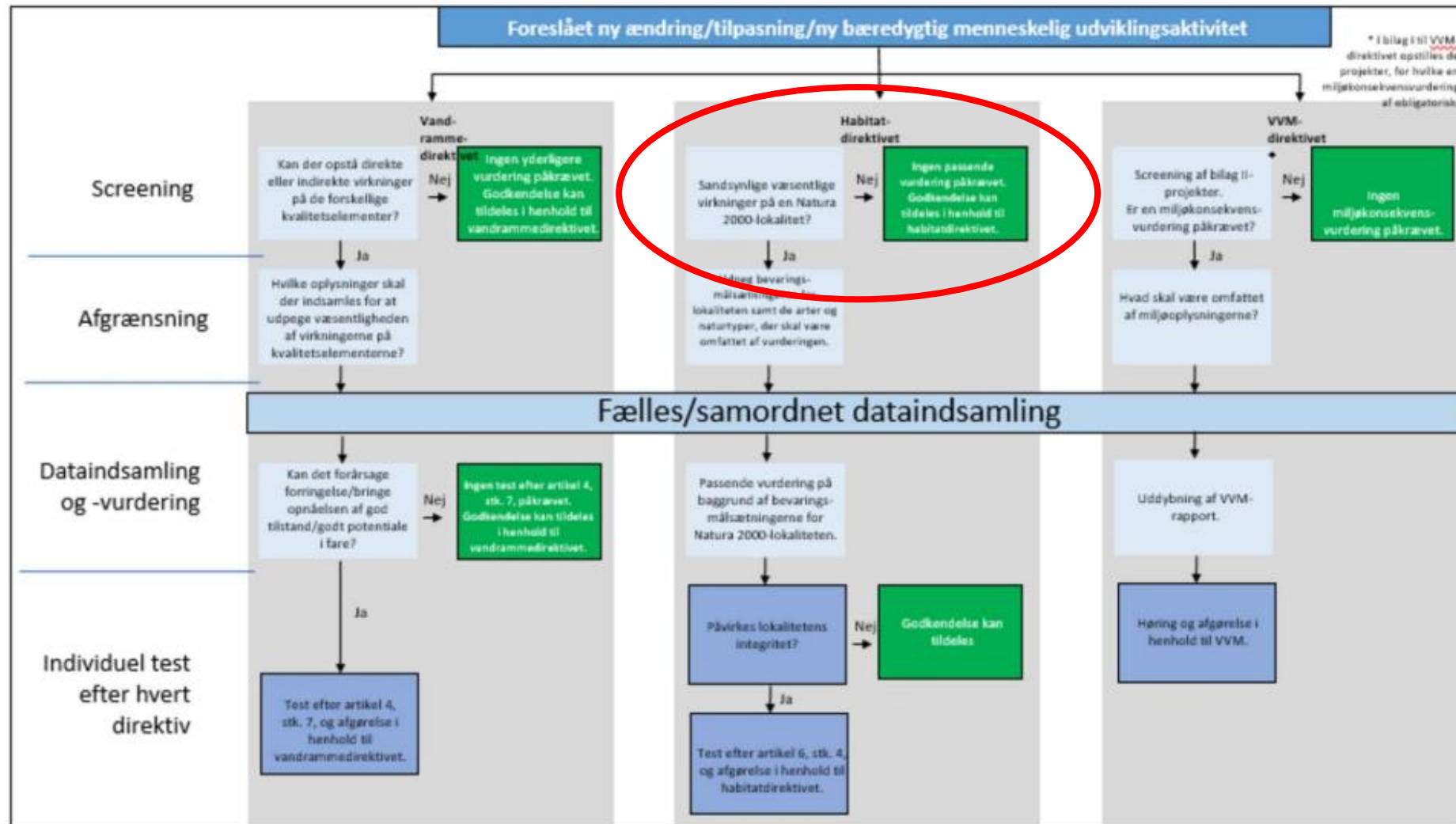
Internationale naturbeskyttelsesområder (planhabitatbekendtgørelsen)
samt internationalt beskyttede arter

- Natura 2000-områder (naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget)
- Fugle
- Bilag IV-arter

Fredede arter

Naturbeskyttelseslovens § 3

MV-reglernes sammenhæng med vandplaner/havstrategi og habitatregler (tre i en)

Habitatvurdering

Væsentlighedsvurdering

Konkret vurdering

Udvælgelsesvurdering

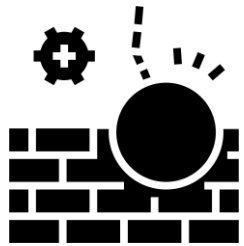

Kommune-
plantillæg

Konkret vurdering

og kommuneplanlægningen
 Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Habitatvurdering: væsentlighedsvurdering

Vil planen (eller projekt) sandsynligvis have en væsentlig indvirkning på Natura 2000 lokaliteten?
Arter på rødsgrundlaget eller bilag IV-arter?

Konkret vurdering

Habitatvurdering: væsentlighedsvurdering

Udsættelse af vurdering:

Planklagenævnet i afgørelse af d. 8. juli 2022^[1] fastslået, at hensynet til beskyttede arter bør inddrages så **tidligt som muligt** i beslutningsprocessen, hvor der ansøges om en tilladelse eller lign. eller udarbejdes en plan, så eventuelle konflikter mellem artsbeskyttelsen og en plan kan afværges.

^[1] F.eks. afgørelse af d. 8. juli 2022, sag 22/06705.

Habitatvurdering: væsentlighedsvurdering

Hvilket detaljeringsgrad har planen (grad af projekt?)

Hvilke rammer fastsættes i planen (eks. højde på vindmøller?)

Kan en væsentlig påvirkning afvises på et objektivt grundlag?

Er der behov for feltundersøgelser, længere argumentation, mange antagelser? Hvis ja = kan være behov for konsekvensvurdering (artsafhængig)

Er de mulige påvirkninger kendte og velbeskrevet?

Husk, at der skal redegøres for, hvorfor en påvirkning kan udelukkes, selv om det virker åbenlyst (gælder for hele udpegningsgrundlaget).

Er der behov for afværgeforanstaltninger for at undgå påvirkning?

Hvis ja = kan være behov for konsekvensvurdering (konkret vurdering)

Anvendes der særlige metoder, som ikke kan beskrives som almindelig praksis/gængs metode?

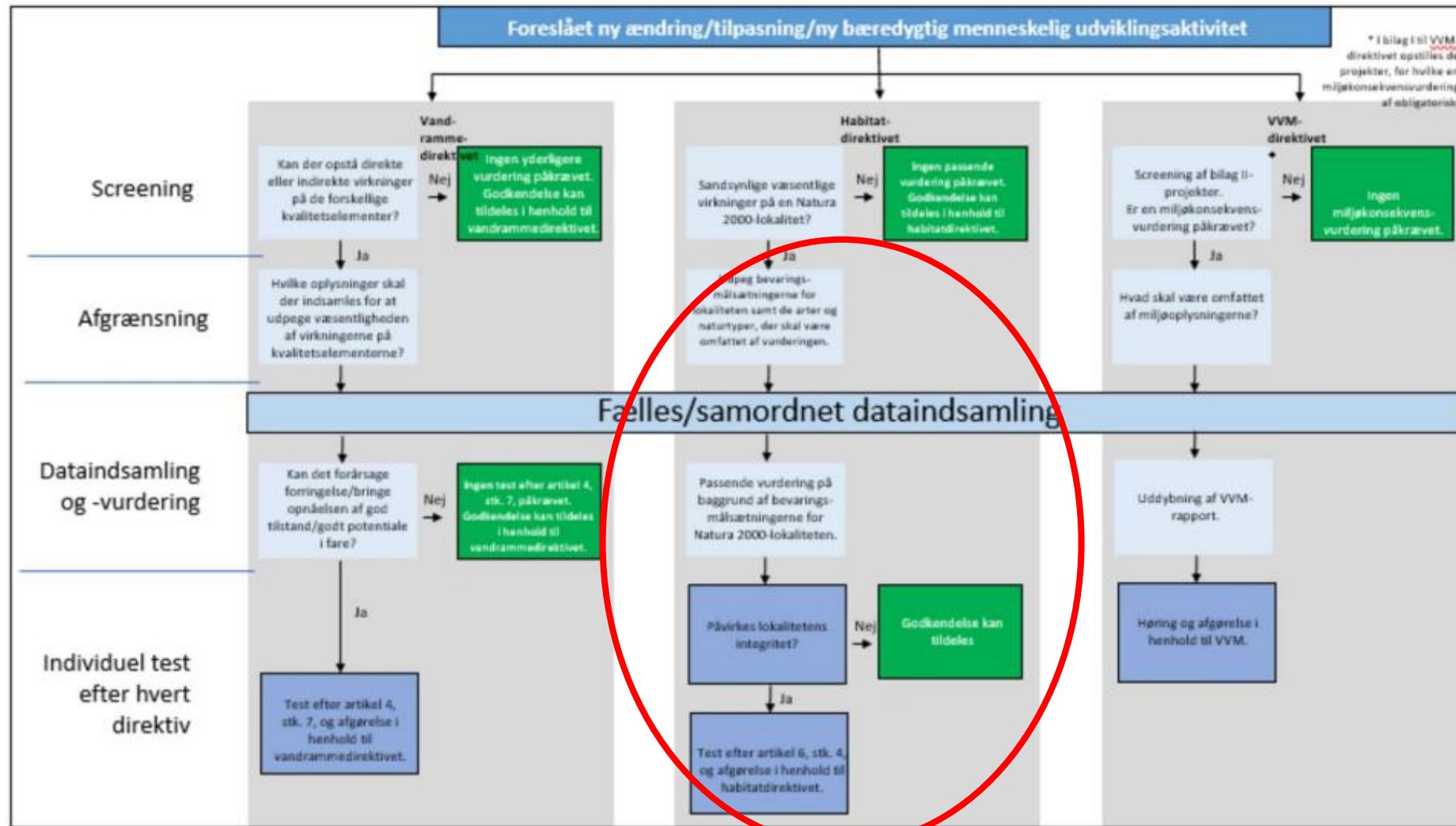
Kumulative effekter fra eks. andre projekter?

Vurderingen skal dække alle projektets faser

Ødelægges der yngle/rasteområder?

Konkludér entydigt – undlad at afslutte en vurdering med at flage en tvivl!

MV-reglernes sammenhæng med vandplaner/havstrategi og habitatregler (tre i en)

Habitatvurdering: habitatkonsekvensvurdering

Passende vurdering (Artikel 6, stk. 3)

Er det (efter gennemførelse af de nødvendige afhjælpende foranstaltninger og høring af offentligheden) bekræftet, at planen eller projektet ikke vil have væsentlige virkninger (i forbindelse med andre planer eller projekter) på Natura 2000-lokaliteten under hensyn til bevaringsmålsætningerne for lokaliteten, og på arter på habitatdirektivets bilag IV?

Habitatvurdering: habitatkonsekvensvurdering

Konsekvensvurderingen skal forholde sig konkret til, om den ønskede plan eller projekt **skader** det konkrete udpegningsgrundlag.

Alle relevante aspekter af en plan/et projekt skal inddrages.

Brug af afværgeforanstaltninger

Der skal være redegjort grundigt for foranstaltningernes virkning.

Kumulative effekter fra andre projekter/planer

Skade på Natura 2000-områdets **integritet**?

Er det permanente eller forbigående påvirkninger?

Alle naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget

Påvirkes den **økologiske funktionalitet** af levesteder for bilag IV-arter?

Er der behov for erstatningsnatur?

Forsigtighedsprincippet – dokumentere fravær af skadelige virkninger

Konkludér entydigt – begrund vurderingen og undlad tvivl!

Planforslaget

Jf. planhabitatbekendtgørelsen skal vurderingerne af hensynet til
internationale naturbeskyttelsesområder og internationalt beskyttede arter
fremgå af planforslagets redegørelse

Bilag IV-arter

Det følger af planhabitatbekendtgørelsens § 7, stk. 2, at et planforslag ikke kan vedtages, hvis gennemførelse af planen kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder for bilag IV-arter

Bilag IV-arter

Habitatdirektivets formål er at beskytte arter og naturtyper, der er karakteristiske, truede, sårbare eller sjældne i EU

Levestedsbeskyttelse

Forbud mod at ødelægge yngle og rasteområder

Individbeskyttelse

Forbud mod forsætligt at indfange, opbevare eller dræbe bilag IV-arter

Forbud mod forsætligt at forstyrre bilag IV-arter

Forbud mod at transportere, handle, bytte, udbyde, overdrage mm.

Udvalgte opmærksomhedspunkter med habitatdirektivet

- Er der gennemført de nødvendige feltundersøgelser?
- Afvisning af tilstedeværelse af bilag IV arter alene på grundlag af eksisterende data indeholder risici
- Kan skade afvises på ”tilstrækkeligt oplyst grundlag”?
- Hvis manglende feltundersøgelser, må der tages udgangspunkt i forsigtighedsprincippet
- Anvend nødvendig afværge
- Er de anvendte metoder generelt anerkendte?

Krav til undersøgelser

Det er ikke tilstrækkeligt kun at se på registreringer. Der skal udføres undersøgelser så man ved hvad man skal erstatte eller afværge.

Undersøgelserne skal være udført på de rigtige tidspunkter på året, jf. forvaltningsplaner eller tekniske anvisninger og bilag IV-håndbogen.

Hvis der ikke kan udføres tilstrækkelige undersøgelser til at udelukke at et område er et yngle- eller raste område for en bilag-IV art, skal der handles ud fra et **forsigtighedsprincip**, hvor området betragtes som sådan.

Hvis der anvendes data fra tidligere undersøgelser, så skal det godtgøres, at data fortsat er validt.

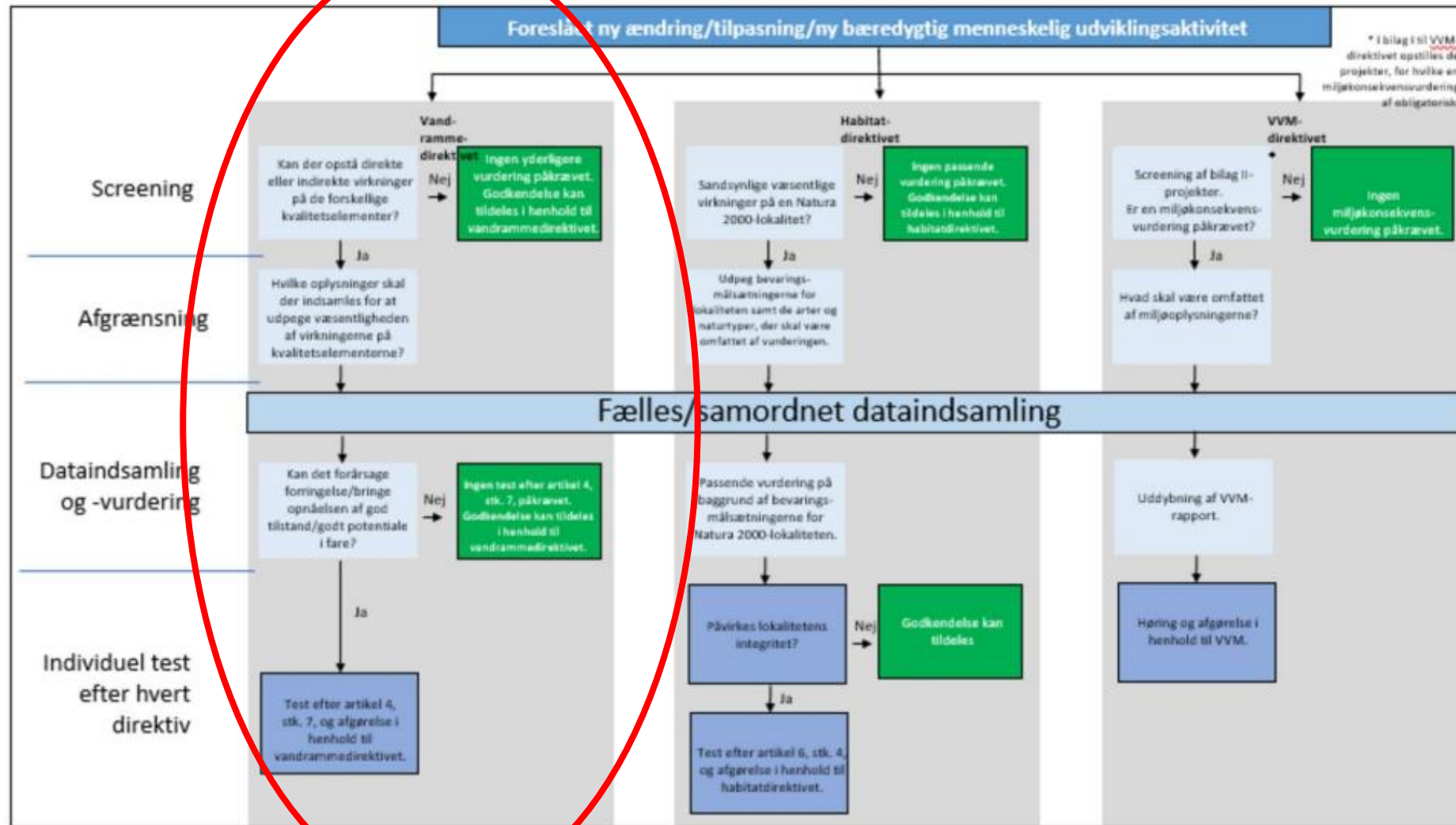
Kend dit projekt/plan

Start i god tid

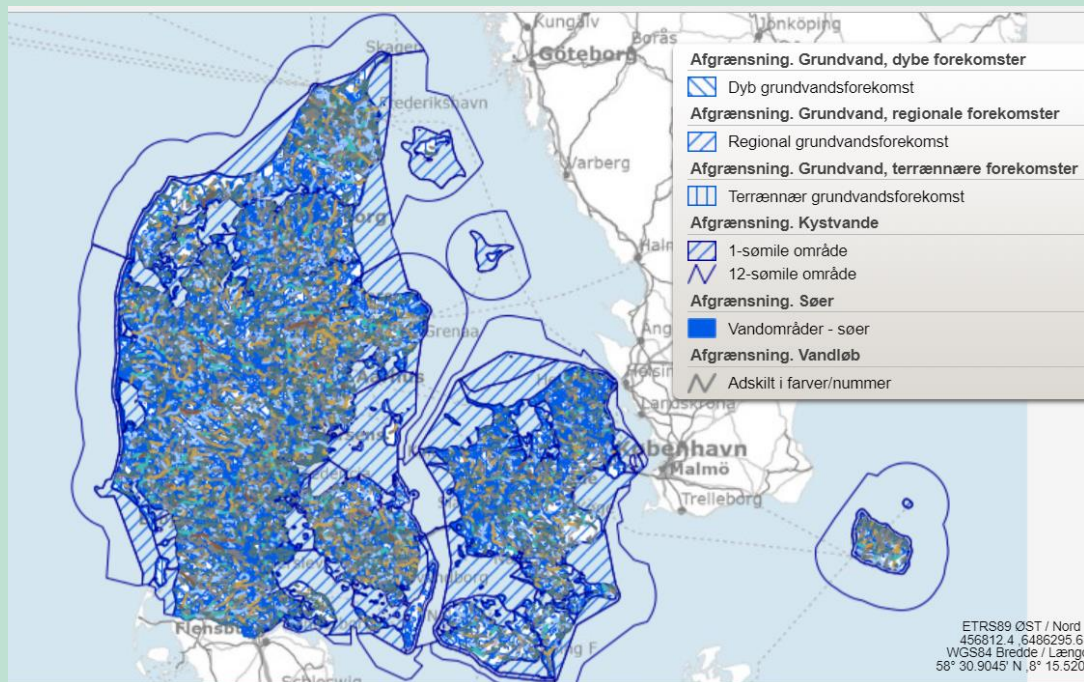
Konkret vurdering

Konkluder entydigt

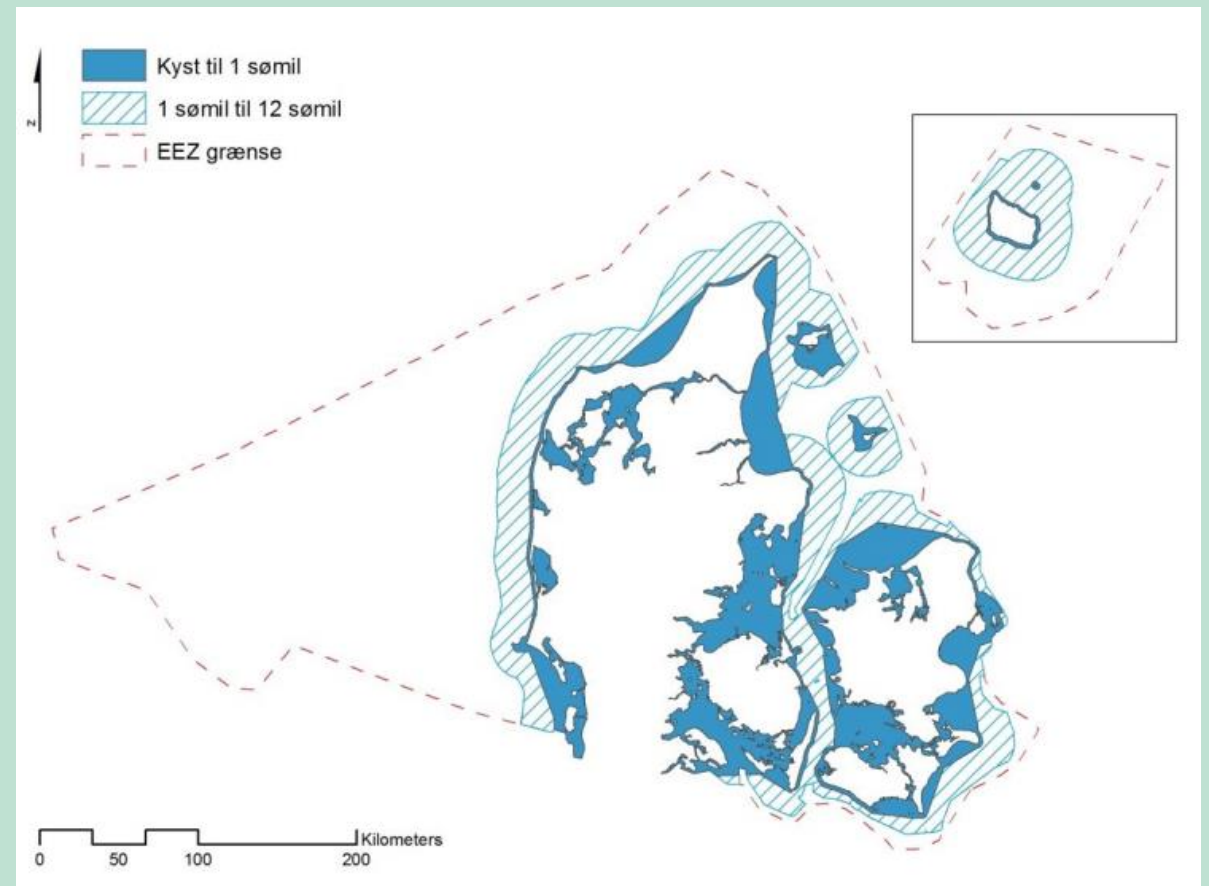
MV-reglernes sammenhæng med vandplaner/havstrategi og habitatregler (tre i en)

Vand og hav

Vandplanlægning

Havstrategi

Introduktion

- **EUs vandrammedirektiv**
 - **Mål – god økologisk og kemisk tilstand for overfladevande**
 - **Mål – god kvantitativ og kemisk tilstand for grundvandsforekomster**
 - **Indsatser**
 - **Forbud mod forringelse**

- **EUs havstrategidirektiv**
 - **Mål – god miljøtilstand, herunder for de 11 kvalitative deskriptorer**
 - **Indsatser**

Vigtige EU-Domme

Weser-dommen (ECJ 461/13):

Enhver forringelse af tilstanden for et vandområde skal undgås, medmindre der indrømmes en fravigelse. Medlemsstaten er således forpligtet til at nægte at godkende et projekt, såfremt det kan medføre en forringelse af tilstanden for et berørt **overfladevandområde** eller indebærer risiko for, at der ikke opnås god tilstand.

Der foreligger en forringelse af overfladevandsområdets økologiske tilstand, **når mindst et af kvalitetselementerne falder et niveau**, uanset at dette ikke medfører, at hele vandområdet rykker en tilstandsklasse ned

Er det kvalitetselement, der påvirkes, i **den laveste klasse udgør enhver yderligere forringelse af dette element en forringelse.**

Detmold-dommen (ECJ 535/18):

Der foreligger en forringelse af en **grundvandsforekomst** kemiske tilstand ved overskridelse af en fastsat kravværdi (EU grundvandskvalitetskrav eller national tærskelværdi) Er kravværdien for et stof allerede overskredet er enhver yderligere forurening med dette stof en forringelse

Vurderingen af om et projekt indebærer forringelse eller ikke, skal gennemføres, **før der træffes afgørelse om et projekt**

Denne vurdering skal fremgå af miljøvurderingsrapporten. Undladelse er en væsentlig retlig mangel, der leder til ugyldighed.

Andre vigtige EU-domme

C 559/19 DONANA

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:62019CJ0559&qid=1668363940568&from=DA>

Traktatkrænkelssag – pligt til at opnå målopfyldelse vs. forbud mod forringelse, forholdet mellem habitatdirektivet og vandrammedirektivet

C 525/20 Association France Nature

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/HTML/?uri=CELEX:62020CJ0525&qid=1668364040784&from=DA>

Præjudiciel forelæggelse – det forhold, at en påvirkning alene kan lede til en midlertidig indebærer ikke i sig selv, at vurderingen af forringelse som følge af påvirkningen kan undlades. Bemærk, det forudsættes, at der kan være tilfælde, hvor det er åbenbart, at påvirkningen ikke vil lede til forringelse.

Seneste

C-301/22 (Loch an Mhuilinn)

Præjudiciel forelæggelse – medlemsstaternes forpligtelse til ikke at tillade projekter, der kan medføre en forringelse af et overfladevandområdes tilstand – indvinding af vand fra en sø med et overfladeareal på mindre end 0,5 km²« Samme pligt til at forebygge forringelse af alle overfladevande?

Hvad skal fremgå?

Plan:

- Redegørelse for og vurderinger af overensstemmelse med vandplanlægningen
 - De forventede påvirkninger (negative og positive), som følge af planen
 - Disse påvirkningers betydning for alle kvalitetselementer

En strategisk miljøvurdering af en plan træder ikke i stedet for miljøkonsekvensvurdering af konkrete projekter, der udmønter planen.

Målsatte overfladevande (vandløb, søer og kystvande):

- Den samlede økologiske tilstand***
 - Biologiske kvalitetselementer (høj, god, moderat, ringe, dårlig, ukendt)
 - Nationalspecifikke miljøfarlige stoffer (god, ikke-god, ukendt)

- Den kemiske tilstand***
 - EU-prioriterede miljøfarlige stoffer (god, ikke-god, ukendt)

Målsatte grundvandsforekomster (terrænnære, regionale og dybe):

- Den kvantitative tilstand (god, ikke-god)**

- Den kemiske tilstand (god, ikke-god, ukendt)**

Biologiske kvalitetselementer

Vandløb	Søer	Kystvande
Planter (makrofyter)	Planteplankton (fytoplankton)	Fytoplankton (klorofyl)
Alger (fyto-benthos)	Anden akvatisk flora (planter + fyto-benthos)	Rodfæstede bundplanter (eks. ålegræs og vandaks)
Smådyr (bentiske invertebrater)	Planter (makrofyter)	Bunddyr (bentiske invertebrater)
Fisk	Fisk	
	Bunddyr (bentiske invertebrater)	
	Vandets klarhed	

Kemiske kvalitetselementer

Miljøfarlige forurenende stoffer	Økologisk tilstand	Kemisk tilstand
Nationalspecifikke stoffer	X	
EU-prioriterede stoffer		X

Bekendtgørelse nr. 796 af 13. juni 2023 om fastlæggelse af miljømål for vandløb, søer, overgangsvande, kystvande og grundvand

Grundvandsforekomster

Tilstand	Parameter
Kvantitativ	Vandbalance, bæredygtig vandindvinding
Kemisk	Vandkvalitet, niveauer af miljøfarlige forurenende stoffer og sporstoffer under fastsatte krav- og tærskelværdier

Kvantitativ:

Der må ikke fjernes mere vand end at der fortsat er vand til 1) åer, søer og grundvandsafhængig natur, 2) almen vandindvinding samt 3) til andre formål

Kemisk:

De fastsatte krav- og tærskelværdier må ikke overskrides.

OBS: Krav- og tærskelværdier er fastsat både i overvågningsbekendtgørelsen og bekendtgørelse om fastlæggelse af miljømål for vandløb, søer, overgangsvande, kystvande og grundvand.

En påvirkning må ikke føre en forekomst længere væk fra målopfyldelse.

Hvilke vandforekomster kan blive berørt?

- Flere målsatte vandforekomster er ofte i kontakt med hinanden
- Ikke-målsatte vandforekomster kan være i kontakt med målsatte vandforekomster

➔ målsatte vandforekomster både opstrøms og nedstrøms, kontakt til grundvandsforekomster

OBS: Der skal vurderes selvstændigt for hver direkte og indirekte berørte vandforekomst.

1) Redegørelse for hvilke vandforekomster der kan blive påvirket samt deres nuværende tilstand

Målsat vandløb - navn	
Vandforekomst ID	
Direkte eller indirekte berørt af projektet?	
Miljømål, samlet økologisk tilstand jf. gældende vandområdeplan	
Miljømål, kemisk tilstand (EU prioriterede stoffer) jf. gældende vandområdeplan	
Kunstigt eller stærkt modificeret vandløb?	
Fastsatte indsatser	
Aktuel miljøtilstand, samlet økologisk tilstand eller potentiale jf. nyeste tilstandsvurdering	
Aktuel miljøtilstand, smådyr, økologisk tilstand eller potentiale jf. nyeste tilstandsvurdering	
Aktuel miljøtilstand, planter, økologisk tilstand eller potentiale jf. nyeste tilstandsvurdering	
Aktuel miljøtilstand, fisk, økologisk tilstand eller potentiale jf. nyeste tilstandsvurdering	
Aktuel miljøtilstand, fytobenthos, økologisk tilstand eller potentiale jf. nyeste tilstandsvurdering*	
Aktuel miljøtilstand, nationalt specifikke miljøfarlige forurenende stoffer, økologisk tilstand eller potentiale jf. nyeste tilstandsvurdering	
Aktuel kemisk tilstand (EU prioriterede stoffer) jf. nyeste tilstandsvurdering	

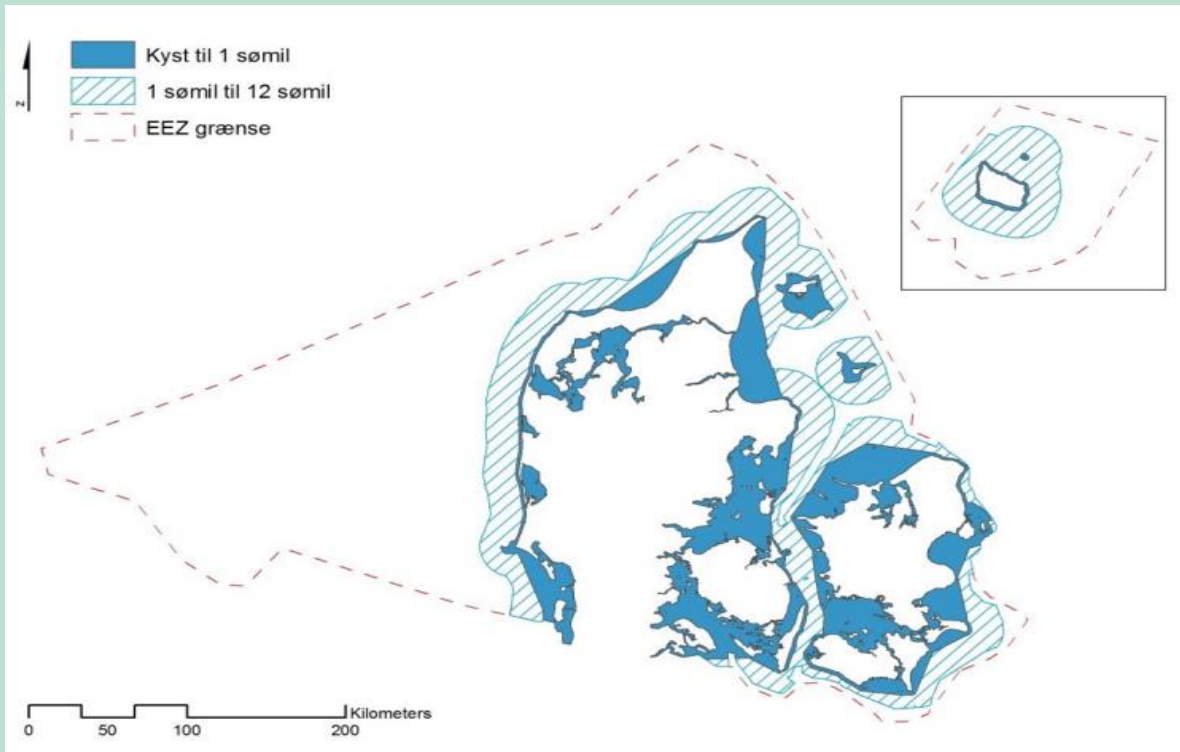
- 1) Redegørelse for hvilke vandforekomster der kan blive påvirket samt deres nuværende tilstande.
- 2) Redegørelse for projektets potentielle påvirkninger
- 3) Gennemgang af hvordan påvirkninger håndteres og evt. reduceres
- 4) Redegørelse for om påvirkninger medfører tilstandsforringelse

Redegørelse og vurdering af påvirkning/ikke-påvirkning skal begrundes, evt. dokumenteres.

Havområder, omfattet af havstrategien:

□ God miljøtilstand

- Miljøtilstand og miljømål er beskrevet for de 11 deskriptorer i Danmarks Havstrategi II (basisanalyse, miljømål)

Deskriptorer

1. Biodiversitet
2. Ikkehjemmehørende arter
3. Erhvervsmæssigt udnyttede fiskebestande
4. Havets fødenet
5. Eutrofiering
6. Havbundens integritet
7. Hydrografiske ændringer
8. Forurenende stoffer
9. Forurenende stoffer i fisk og skaldyr til konsum
10. Marint affald
11. Undervandsstøj

Hvad skal fremgå?

Plan:

- **redegørelse for og vurderinger af planens overensstemmelse med den bindende danske havstrategi**
 - **redegørelse for de forventede påvirkninger (negative og positive), som følge af planen**
 - **redegørelse for påvirkning (og eventuel ikke påvirkning) af de deskriptorer, der konstituerer god miljøtilstand i havområderne**

Det følger af miljøvurderingslovens § 6, at en strategisk miljøvurdering af en plan ikke træder i stedet for miljøkonsekvensvurdering af konkrete projekter, der udmønter planen.

Relevante oplysninger

Danmarks Havstrategi

<https://mim.dk/natur/hav/>

Danmarks Havstrategi II (basisanalyse, miljømål)

https://mim.dk/media/216857/hsii_foerste_del_-_endelig_udgave.pdf

Havstrategiloven

<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/1161>

Gældende indsatsprogram

<https://edit.mst.dk/media/bwuopgdq/danmarks-indsatsprogram-under-havstrategien.pdf>

Udkast til nyt indsatsprogram

<https://hoeringsportalen.dk/Hearing/Details/67891>

Overvågningsprogram

https://edit.mst.dk/media/th0pegf2/hsd_ii_anden_del_overvaagningsprogram_2020-26.pdf

Relevante oplysninger

Vandområdeplaner 2021-2027

<https://mim.dk/natur/vand/vores-vandmiljoe/vandomraadeplanerne-2021-2027/>

Miljømålsbekendtgørelsen

<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2023/819>

Indsatsbekendtgørelsen

<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2023/797>

**Vejledning til
indsatsbekendtgørelsen**

<https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2024/9210>

**Bekendtgørelse om
fastlæggelse af miljømål for
vandløb, søer, overgangsvande,
kystvande og grundvand**

<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2023/796>

**MiljøGIS – vandområdeplaner
2021-2027**

<https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=vandrammedirektiv3-2022>

Vandplandata

<https://vandplandata.dk>

To særlige problemstillinger

Boremudder

Særlige statslige interesser: - Udpegning af lavbundsarealer

Mere viden om miljøvurdering, habitatregler mv.

- Vejledning til miljøvurdering af både konkrete projekter og planer og programmer findes her: <https://mim.dk/nyheder/faglige-nyheder/2023/september/vejledninger-til-miljoevurderingsloven>
- Miljøstyrelsens vejledende udtalelser om miljøvurdering findes her: <https://mst.dk/erhverv/rig-natur/miljoevurdering/vejledning-vedroerende-fortolkning-af-miljoevurderingsloven>
- Find flere og nyere afgørelser fra Miljø- og Fødevarerklagenævnet her: <https://mfkn.naevneneshus.dk/>
- Vejledning om habitatreglerne: [Habitatvejledning](#)
- Bilag IV håndbog (del 1): [Bilag IV \(del 1\)](#)
- Bilag IV håndbog (del 2): [Bilag IV \(del 2\)](#)
- [EA Hub](#) og [EA Tools](#)
- Spørgsmål om miljøvurdering og VE: ve-rejseholdet@ens.dk

